

MYJ/MERING

Straatsburgse rechters als pleitbezorgers van ngo's? Over hoe het ECLJ, de Europese poot van het conservatief-christelijke Amerikaanse ACLJ, rechters van het EHRM beschuldigt van te innige banden met Soros en linkse ngo's en *Elsevier Weekblad* dat serieus neemt

Egbert Myjer *

Samenvatting | Oud EHRM-rechter Egbert Myjer Myj/mert nog even door over recent verschenen rapporten van de conservatief-christelijke Europese poot (ECLJ) van een Amerikaanse ngo (ACLJ) over rechters van het EHRM. Die rechters zouden te innige banden hebben met zogenaamde Soros-gerelateerde ngo's, waaronder – het staat er echt! – de International Commission of Jurists, Amnesty International, Human Rights Watch en Helsinki Comités. Die ngo's zijn verdacht omdat ze ook opkomen voor zaken met betrekking tot LGBTI, abortus, draagmoeders e.d. en *Elsevier Weekblad* trapt in dit soort onzin.

Navigator van Wolters Kluwer | NTM-NJCMBull. 2020/37

'Rutte III hoort Nederland terug te trekken uit mensenrechtenhof' dat is de kop van een hoofdartikel in *Elsevier Weekblad (EW)* van 4 mei jl. van de hand van EU-redacteur Jelte Wiersma. Het artikel is een vervolg op een eerdere bijdrage van dezelfde redacteur 'Rechters mensenrechtenhof hebben banden met ngo's' (*EW*, 26 februari 2020). Nu heeft *EW* in het verleden wel eens vaker laten merken kritiek op het EHRM niet te schuwen. Toen een jonge Leidse onderzoeker, Thierry Baudet, op 13 november 2010 in de *NRC* een stuk had geschreven, getiteld 'Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens vormt een ernstige inbreuk op de democratie', kreeg hij van zo ongeveer alle kanten de wind van voren. De eerste uitzondering daarop was *EW* dat onmiddellijk een instemmend stuk schreef: 'De hand van Straatsburg. Interventies van het Hof voor de Mensenrechten in nationale rechtspraak leiden tot steeds meer onrust' (*EW*, 20 november 2010).

Maar de kop van 4 mei 2020 is toch wel andere koek. Hier was sprake van een regelrechte oproep dat Nederland zich terugtrekt uit het EHRM, omdat de onpartijdigheid van het EHRM in twijfel wordt getrokken. Dan is het Russische ministerie van buitenlandse zaken over dezelfde zaak toch een stuk genuanceerder. In een persbericht van 15 april 2020 van dat ministerie staat slechts vermeld dat de Raad van Europa en de lidstaten aandacht aan het rapport zouden moeten besteden 'which may provide valuable "food for thought"'. Maar ja, een weekblad kan het zich waarschijnlijk beter dan een ministerie veroorloven zich ondiplomatiek uit te laten.

Aan de oorsprong van de Elsevier-oproep ligt een rapport dat is opgesteld door het European Centre for Law and Justice (ECLJ), een in Straatsburg gevestigde ngo, die is opgericht door en de Europese pendant is van het American Centre for Law and Justice (ACLJ) en die zich bezighoudt met de rechten van de mens, met speciale nadruk op 'de bescherming van 'religious freedoms and the dignity of person'. De directeur-generaal van het ECLJ is Gregor Puppink. Uit de informatie afkomstig van de website van het ECLJ begrijp ik dat hij ook deelneemt aan

- Prof. mr. B.E.P. Myjer is oud-rechter van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens te Straatsburg en emeritus bijzonder hoogleraar Mensenrechten aan de Vrije Universiteit te Amsterdam.

het Committee of Experts on the Reform of the European Court of Human Rights. Chief counsel van ACLJ is de advocaat Jay Sekulow.

Een zoektocht via Google naar het ACLJ levert onder meer een opmerkelijk document op met '10 Things You Should Know About the American Center for Law and Justice'. Het staat op de website van HRC (Human Rights Campaign), een ngo die zich bezig houdt met gelijke rechten voor 'lesbian, gay, bisexual, transgender en queer Americans (LGBTQ)'. Het ACLJ zou zich voornamelijk toeleggen op activiteiten die anti-LGBT zijn, anti-abortus, pro-life en pro traditionele familiewaarden. Het ACLJ heeft de activiteiten uitgebreid naar allerlei andere delen van de wereld. Zo werd ruim 20 jaar geleden het EJCL opgezet. Als je Jay Sekulow googelt zie je dat hij in allerlei rechtszaken optreedt die verband houden met die issues. En vrij veelzeggend: hij trad ook op als *lead outside legal counsel* van de Amerikaanse president Trump in diens recente *impeachment trial*. De commentaren die je op de website van de AJCL kunt lezen bevestigen het zwaar conservatief christelijke karakter van deze ngo.

Even een praktische tip. De rapporten waar het hier om gaat kunnen het gemakkelijkst worden gedownload via de website van het ACJL, ajcl.org/writers/gregor-puppinck. De 'moederorganisatie' geeft alle documenten zonder dat je er iets voor moet doen. Wie rechtstreeks de ECLJ-website bezoekt moet daar allerlei data opgeven.

De persberichten dragen als kop: Exposing Ties Between Soros-Funded NGOs and ECtHR Judges, part 1-3, en ze laten, aldus de website, zien hoe er sprake is van extreme vooringenomenheid aan de kant van de rechters van het EHRM. Het ECLJ is bij alle rechters die tussen 2009 en 2019 in het EHRM zaten nagegaan of ze een link hebben (gehad) met de Open Society Foundation (OSF) van de Amerikaanse miljardair en filantroop George Soros, dan wel met een van de zes grote mensenrechtelijke ngo's die door Soros financieel worden ondersteund: AIRE, Amnesty International, Helsinki Comités, Human Rights Watch, International Commission of Jurists en Interrights. Deel 2 gaat dan over de omstandigheid dat de Bulgarse rechter Yonko Grozev – volgens deel 1 ook zo'n ngo-activist – onlangs door zijn mederechters tot Kamer-president is gekozen.

Die financiële ondersteuning van Soros aan de zes andere ngo's suggereert overigens veel meer dan het is. Voor Amnesty International wordt bijvoorbeeld aangegeven dat in 2016 ongeveer 300.000 USD van Soros is ontvangen. Dat bedrag steekt wat schraal af tegen de 1.200.000 Euro – zo ongeveer het viervoudige – die alleen al het internationale hoofdkwartier van Amnesty International in Londen in dat jaar van de Nederlandse Postcodeloterij heeft ontvangen. En dan te bedenken dat diezelfde Postcodeloterij vanaf 1996 al 94.000.000 euro aan de Nederlandse afdeling van Amnesty International heeft gedoneerd. Geen zinnige onderzoeker zou, dunkt me, op het idee komen om eens te gaan onderzoeken of de Postcodeloterij daarmee Amnesty International in Nederland in zijn zak heeft.

Hoe dan ook, van rechters die naar de maatstaven van het ECLJ een link hadden met een van de zeven ngo's zijn de onderzoekers nagegaan op welke zaken ze hebben gezeten waarin de OSF of een van die andere ngo's hetzij zelf klager was of de klager heeft bijgestaan, hetzij had opgetreden als *third party intervener*, maar ook in welke zaken ze zich hebben verschoond. De lijstjes zien er op het eerste gezicht allemaal heel gedegen uit. Deel 1, *NGOs and the Judges of the ECHR 2009-2019*, bevat een relatief kort rapport en vijf zeer gedetailleerde bijlagen en beslaat meer dan 200 bladzijden. Toch heeft men alleen al bij mij blijkbaar gemist dat ik van 1976 tot mijn vertrek naar Straatsburg redacteur ben geweest van het NJCM-bulletin – immers het bulletin van de Nederlandse sectie van de ICJ – en dat ik ook daarna in dat tijdschrift mijn

Straatsburgse Myj/meringen ben gaan schrijven. Ik laat maar even daar dat ik zowel voor als in mijn Straatsburgse tijd lezingen heb gegeven op congressen of voorlichtingsbijeenkomsten die waren georganiseerd door een Helsinki Comité of een van die andere ngo's. Zo heb ik diverse malen op uitnodiging van een Helsinki Comité voorlichting gegeven over het EVRM en de jurisprudentie van het EHRM aan leden van het Openbaar Ministerie in Rusland en andere landen in het voormalige Oostblok. Soms deed ik dat samen met een van de collega's van de Nederlandse rechterlijke macht of met collega-wetenschappers of later met collega Straatsburgse rechters.

Aan mijn opvolger Jos Silvis kleeft, als we op het rapport mogen afgaan, ook geen smet. Bij de naam van de huidige Nederlandse rechter Jolien Schukking staat een waarschuwings-asterix: zij heeft als expert opgetreden voor de ICJ en heeft cursussen gegeven voor een Helsinki Comité.

Maar juist die vermelding voedt het vermoeden dat het ECLJ wel erg bevooroordeeld en wantrouwig te werk gaat. Is de omstandigheid dat een Straatsburgs rechter ooit heeft lesgegeven op een cursus die is georganiseerd door een mensenrechtelijke ngo of (bestuurs)lid is geweest van een nationale sectie van een mensenrechtelijke ngo in redelijkheid bepalend of die rechter ooit nog op een zaak kan zitten waarin de internationale ngo als *amicus curiae* of als hulp aan de klager optreedt? Dat wordt hier immers gesuggereerd. En geldt dat dan ook als men een gastcollege heeft gegeven op een door Soros gesubsidieerde universiteit? En als je op zo'n zaak zit, is er dan sprake van een extreme vooringenomenheid? De (eerste) United Nations Special Rapporteur on human rights and counter-terrorism en hoogleraar International Law and Human Rights aan het European University Institute in Florence, de Fin Martin Scheinin gaf meteen al kernachtig aan waarom dat een onzinnige conclusie is. Op 13 maart 2020 schreef hij op *EJIL: Talk!* (een website van het European Journal of International Law)

NGOs and ECtHR judges: a clarification

'... To me, the ECLJ report (...) suffers from a colossal error: Puppincck makes no effort to contextualise and put into proportion the limited role that NGO connections have had in the lives and the careers of ECtHR judges, as compared against how strongly the ECtHR and the system of international human rights protection still today in 2020 is structurally biased in favor of States and governments.'

Ik denk dat hij daarin volkomen gelijk heeft, het zijn per slot niet de ngo's maar de staten die de rechtersvoordrachten maken. Voor mij was zeker zo verbazingwekkend dat het hier een rapport betreft van een internationale mensenrechtelijke ngo, die kritiek uit op de mogelijke invloed van andere mensenrechtelijke ngo's op rechters van het EHRM. Klinkt het niet wat vreemd: concurreren in mensenrechten en er blijkbaar goed aan doen je ten koste van andere ngo's te profileren? Als je kijkt naar wat het ECLJ op zijn website over zichzelf zegt, klinkt het allemaal heel gewoon en vertrouwd:

'The ECLJ is a Non-Governmental Organization dedicated to the promotion and protection of human rights in Europe and worldwide. The ECLJ engages legal, legislative, and cultural issues by implementing an effective strategy of advocacy, education, and litigation. The ECLJ advocates in particular religious freedoms and the dignity of the person with the European Court of Human Rights and the other mechanisms afforded by the United Nations, the Council of Europe, the European Parliament, the Organization for Security and Cooperation in Europe (OSCE), and others. The ECLJ acts in particular before the ECHR in many cases as a third party intervener, as well as in support of applicants or governments.'

Als je dat leest werken ze bij het ECLJ net zoals andere mensenrechtelijke ngo's, zij het dat bij hen de nadruk ligt op *religious freedoms*. Want elke mensenrechtelijke ngo is zonder twijfel ook gefocust op de *dignity of the person*. Het enig dat er eigenlijk uitspringt is dat het ECLJ uitdrukkelijk aangeeft ook op te komen voor Staten. Dat zie ik andere ngo's niet zo snel doen.

De focus op zaken die zijn gelieerd aan levensbeschouwing (en voeg ik daaraan toe: de bescherming van de traditionele familie) is duidelijk als men kijkt in welk soort zaken het ECLJ pleegt op te treden. Het ECJL was bijvoorbeeld een van de *third party interveners* in de Grote Kamerzaak over een crucifix in Italiaanse scholen, *Lautsi/Italië* (18 maart 2011). Maar dan met steun voor de aangeklaagde staat. Directeur-generaal Gregor Puppincx is, volgens de website van het ACLJ, vanwege zijn bemoeienis met die zaak door de Italiaanse regering onderscheiden als *Cavaliere della Repubblica* en (maar ik neem aan dat dit niet door de Italiaanse regering maar door de Heilige Stoel is gebeurd:) *Knight Commander in the Order of St. Gregory the Great*. Van Gregor naar Gregorius de Grote, dat is inderdaad opmerkelijk. Een ngo-leider, voor zijn interventie in een Grote Kamerzaak geëerd door Staat en Kerk.

Die nadruk op één specifiek recht geeft echter nog geen verklaring voor de – ik gebruik toch maar deze uitdrukking – mensenrechtelijke matennaaijerij die hier plaatsvindt. De officiële verklaring van het ECLJ is bezorgdheid. Men wil inzichtelijk maken dat een aantal Straatsburgse rechters in hun beroepsverleden nauwe banden heeft gehad met bepaalde ngo's. En toch zaten ze daarna als rechter op allerlei zaken die door die ngo's of daarmee verwante ngo's in Straatsburg zijn aangebracht of waarin die ngo's optraden als *third party interveners*. Het doel van de door het ECLJ uitgevoerde studie is 'to highlight this significant reality and to question its causes, the difficulties it poses, and the means to remedy it'.

Die achterliggende verklaring lijkt mij meer terug te vinden in het persbericht over deel 1 van het rapport: daar wordt gesproken over de zeven '*left leaning*' ngo's en over de '*extreme left*' George-Soros-founded-and-funded Open Society Foundations (OSF) die de andere zes ngo's financiert. Er wordt in de rapport nog wel verhaald hoe het Helsinki Comité en Amnesty International in de tijd van het IJzeren Gordijn goede dingen hebben gedaan en nog steeds doen, maar daaraan wordt wel toegevoegd 'that they subsequently defended a more controversial interpretation of human rights'. Ze komen ook op voor zaken als LGBT, abortus, draagmoeders e.d. En dat is nu precies waartegen het ECLJ is gekant.

En nog iets. Het ECLJ zet vraagtekens bij de omstandigheid dat de zeven ngo's in hun *third party interventions* vaak gezamenlijk en 'thus demonstrating their doctrinal proximity' optreden. Haal je de koekoek, zou ik zeggen, het zijn mensenrechtelijke ngo's. Dan zijn er veel zaken waarover je – enkele uitzonderingen daargelaten – basaal min of meer dezelfde opvattingen hebt.

Het commentaar over de zaak *Big Brother Watch/Verenigd Koninkrijk* (Kamer-arrest 13 september 2018; thans in behandeling bij de Grote Kamer) geeft een interessant kijkje in het redeneerpatroon van het ELJC:

'... the community of interest and the institutional and financial links between the applicants and the interveners cast a shadow over the impartiality of the third parties and call into question the equality of arms before the Court because the respondent government finds itself alone faced with a cloud of NGOs which, although presenting distinctly, pursue the same objective and are linked.' (p. 17)

En onder het kopje *Challenging the principle of equality of arms*, wordt dat nog eens benadrukt door te stellen dat in de *Big Brother*-zaak vraagtekens kunnen worden gezet bij de inachtneming

van dat beginsel omdat in die zaak ‘the respondent government is opposed to sixteen related and third party organizations’ (p. 20). Die opmerking is tenminste origineel én tegendraads te noemen: de ngo ECLJ komt op voor de processuele belangen van een aangeklaagde staat. Unieker kan het bijna niet worden. Elders wordt aangegeven dat het jaarlijks budget van Soros voor Europa 90.000.000 euro bedraagt, terwijl het budget van het EHRM slechts 70.000.000 euro betreft (p. 19). Voor zover wordt bedoeld daarmee aan te geven dat het van belang is dat het EHRM over een ruimer budget kan beschikken, kan ook aan deze vermelding enige originaliteit niet worden ontzegd. Maar ik vrees dat dat niet de bedoeling was.

Het rapport merkt ook nog op dat die ngo’s er groot belang bij hebben invloed uit te oefenen op de rechtspraak van het EHRM, ‘the height being to obtain the election of a collaborator as a member of the Court’ (p. 19). Ik moest onmiddellijk denken aan de grote verrassing die de redactie van het NJCM-bulletin mij bereidde na mijn verkiezing in Straatsburg. In de november aflevering 2004 van het bulletin werd uitvoerig aandacht besteed aan ‘EM naar Straatsburg’. Als afscheidsvrassing bevatte die aflevering ruim 80 pagina’s met allerlei door collega’s en vrienden gegeven ‘Goede Raad voor Egbert Myjer’. Maar was dat omdat het NJCM er groot belang aan hechtte invloed te kunnen uitoefenen op de rechtspraak van het EHRM? Of was het gewoon uit meevieren en vriendschap? Toen ik na afloop van mijn Straatsburgse termijn een boekje kreeg met daarin al mijn voor het NJCM-bulletin geschreven Straatsburgse Myj/meringen (WLP 2012) concludeerde Jan Peter Loof zonder enige kennelijke teleurstelling in zijn inleiding: ‘Ik denk dat het juist is om rechter Myjer (...) in te delen bij de voorstanders van een voorzichtige koers voor het Hof, met oog voor de gevolgen van al te ‘enthousiaste’ jurisprudentie voor ‘s Hofs werklast en de acceptatie van de uitspraken door de lidstaten.’

Wat daar van zij, als de bevindingen zelfs maar voor de helft wel op waarheid berusten is er iets zorgwekkends aan de hand. Terecht wijst het ECLJ erop dat het EHRM zelf in al zijn jurisprudentie grote waarde hecht aan de onpartijdigheid van de rechter. In artikel 21 EVRM en artikel 28 van de Rules of Court wordt uitdrukkelijk aangegeven dat ook de Straatsburgse rechter zelf onpartijdig dient te zijn en zich uit een zaak moet terugtrekken als zijn onpartijdigheid in twijfel kan worden getrokken. Dat staat ook nog vermeld in de punten I en II van de *Resolution on Judicial Ethics* (2008) van het EHRM:

I. Independence. In the exercise of their judicial functions, judges shall be independent of all external authority or influence. They shall refrain from any activity or membership of an association, and avoid any situation, that may affect confidence in their independence.

II. Impartiality. Judges shall exercise their function impartially and ensure the appearance of impartiality. They shall avoid conflicts of interests as well as situations that may reasonably be perceived as giving rise to a conflict of interest.’

Maar is dat het geval en kan de onafhankelijkheid of onpartijdigheid van de rechter in twijfel worden getrokken als hij zit op een zaak waarin de moederorganisatie van een ngo waarbij hij betrokken is geweest of waarvoor hij bepaalde diensten heeft verricht, als vertegenwoordiger van de klager of als *third party intervener* optreedt? Ik waag dat te betwijfelen. Ik heb mij in mijn Straatsburgse tijd in totaal driemaal juridisch ‘verschoond’. Tweemaal omdat sprake was van een zaak waarin ik zelf als hoofdadvocaat-generaal betrokken was geweest of had geadviseerd en eenmaal omdat de klager een goede vriend was van een goede vriend. Als er ooit een zaak zou zijn aangebracht door het NJCM zou ik me ook hebben teruggetrokken. Maar in een zaak waarin de ICJ betrokken is geweest als *third party intervener* heb ik me nooit teruggetrokken.

Dat het NJCM de Nederlandse sectie is van de ICJ betekent niet dat er sprake is van een soort moeder-dochterrelatie waarbij de daden van de ICJ ook kunnen worden toegerekend aan het NJCM of andersom. Het zou slechts anders liggen als ik vóór of tijdens mijn aanstelling in Straatsburg *commissioner* van de ICJ zou zijn geweest.

Ik ga niet voor alle voorbeelden die in het ECLJ-rapport worden gegeven bezien wat er exact aan de hand is geweest. Maar ik pak één voorbeeld om nog eens aan te geven wat de kennelijke redeneertrant van ECLJ is geweest. In het rapport wordt aangegeven dat (en om welke reden) mijn oud-collega Ineta Ziemele niet op de zaak *Al Nashiri/Polen* had mogen zitten. Het betreft een van de beroemdste *post-nine-eleven*-zaken waarin het EHRM arrest heeft gewezen. Het arrest van de Kamer van zeven was een doorwrocht stuk werk van maar liefst 139 pagina's dat uitmondde in de unanieme conclusie dat de manier waarop Polen medewerking had verleend aan het *CIA High-Value Detainees Programme* een schending opleverde van de artikelen 3 (procedureel en inhoudelijk) EVRM, 5 EVRM, 8 EVRM, 13 EVRM, 6 lid 1 EVRM, en 2 en 3 EVRM juncto artikel 1 Protocol 6. Een verzoek tot *referral* naar de Grote Kamer van zeventien werd zelfs afgewezen. Het rapport merkt over die zaak suggestief op:

'It is also often the case that several of the NGOs studied in this report act together, one as the representative of the applicants, and the others as third parties. Thus, in the important case of *Al Nashiri v. Poland*, the applicants were represented by the Open Society Justice Initiative, and were supported by the Helsinki Foundation for Human Rights, the International Commission of Jurists and Amnesty International, all three funded by the OSF. The Chamber was chaired by Mrs Ineta Ziemele, founding member of the Latvian section of the International Commission of Jurists and Professor at the Riga Law School, founded and co-funded by the OSF.'

Omdat zij het Letse NJCM, de Letse sectie van de ICJ, heeft opgericht en omdat ze les heeft gegeven aan een door Soros opgerichte en betaalde universiteit zou zij naar de maatstaven van het ECLJ die zaak niet hebben mogen voorzitten. Dat is blijkbaar de manier waarop het hele rapport is opgebouwd.

Ik zeg het toch nog maar eens: ja, je moet als rechter zelfs niet de schijn wekken dat je partijdig bent, maar hier worden wat mij betreft de eisen wel heel erg opgerekt. En dat allemaal om iets anders te voorkomen: dat het EHRM het EVRM interpreteert op een manier die door ACLJ en ECLJ wordt verafschuwd. Ik schat *in casu* omdat in *Al Nashiri* ook de Verenigde Staten de maat werd genomen. Dat is dan blijkbaar het soort uitspraak dat het ACLJ of het ECLJ in het verkeerde keelgat schiet omdat, om hun eigen diplomatieke woorden te gebruiken, het EHRM komt tot 'the more controversial interpretation of human rights'.

Toch nog maar even over dat zogenaamde activisme van het EHRM: ook als voormalig insider kan ik alleen maar onderstrepen wat de oud-president van het EHRM, G.J. Wiarda, in 1986 opmerkte in zijn inaugurele rede 'Rechterlijke voortvarendheid en rechterlijke terughoudendheid bij de toepassing van de Europese Conventie tot bescherming van de rechten van de mens' in verband met het aanvaarden van de Tinbergen leerstoel:

'(...) Voortvarendheid en terughouding. De aan het hof verstrekte opdracht vraagt zowel om het een als om het ander. Terughouding behoeft hier ook niet altijd als tegenstelling tot voortvarendheid te worden gezien, maar het kan er ook de aanvulling op zijn. Over de vraag of hier een zeker evenwicht is bereikt, zal zeer verschillend worden gedacht. Veel te voortvarend, zal zeggen wie vreest voor al te ver gaande ingrepen in de zelfstandigheid van de nationale autoriteiten en voor de rechtsonzekerheid voortvloeiende uit een al te vaak opzij zetten van het nationale recht; veel te terughoudend zal het oordeel zijn van wie

er alles aan is gelegen de internationale bescherming van de rechten van de mens te versterken en de daarin gelegen rechtswaarden steeds dieper het nationale recht van de bij de Conventie aangesloten staten te doen doordringen. Kritiek van beide kanten, die niet zelden wordt gehoord, kan er soms op wijzen, dat een zeker evenwicht is bereikt. Ik hoop dat dit ook hier het geval zal blijken te zijn en dat zo'n evenwicht in de jurisprudentie steeds duidelijker zichtbaar zal worden. De balans blijft de symbool van het recht, ook hier, maar ook een die moeilijk is te hanteren en er maar zelden in slaagt het evenwichtspunt met zo'n overtuigende kracht aan te tonen dat ieder zich daarmee kan verenigen. (...)'

Voor zover men mij toch nog zou willen tegenwerpen dat rechters in het EHRM van hun land losgezongen activisten zijn, kan ik ook nog wijzen op artikel 22 EVRM:

'Voor elke Hoge Verdragsluitende Partij worden de rechters gekozen door de Parlementaire Vergadering (van de Raad van Europa, EM), met een meerderheid van de uitgebrachte stemmen, uit een lijst van drie kandidaten, voorgedragen door de hoge Verdragsluitende Partij.'

Het zijn de Verdragsstaten die de kandidaten voordragen die ook moeten voldoen aan de voorwaarden voor uitoefening van de functie (artikel 21 EVRM) en het zijn nationale parlementariërs die zitting hebben in de Parlementaire Vergadering van de Raad van Europa die de rechters kiezen. Getrapt democratischer kan bijna niet. En de verkiezingsprocedure is ook nog eens met allerlei extra waarborgen omgeven. Ik verwijs korthedshalve naar het uitgebreide rapport van het Steering Committee for Human Rights (CDDH), *Selection and election of judges of the European Court of Human Rights*, Council of Europe 2018. En het tart werkelijk iedere verbeelding te veronderstellen dat er ook maar één lidstaat binnen de Raad van Europa bestaat die opzettelijk een lijst van 3 activistische kandidaten heeft voorgesteld. Men mag veronderstellen dat elke lidstaat precies weet welk voortvarend of terughoudend vlees men bij elk van de voorgestelde kandidaten in de kuip heeft. Wat na de val van het IJzeren Gordijn wel is gebeurd in een aantal voormalig communistische landen, is dat men op de lijstjes uitdrukkelijk namen heeft gezet van – vaak relatief jonge – juristen die geen banden hadden met het oude regime en die vooral hun eerste sporen hadden verdiend in de wereld van mensenrechten. De eerder genoemde Ineta Ziemele was zo iemand. Maar die generatie is al lang opgevolgd door een nieuwe generatie rechters. Ineta Ziemele is overigens nu president van het Constitutionele Hof in Letland. Dat moet voor de anti-Sorosclub dus uiterst verdacht zijn.

En nog iets: mocht iemand naar voren willen brengen dat de Verdragsstaten wellicht genoeg hebben van het EVRM en het EHRM dat belast is met de toepassing en interpretatie van het EVRM, dan wel met de verplichting zich te houden aan de einduitspraken van het Hof, dat wordt in elk geval niet met de mond beleden door de 47 Staten die partij zijn bij het EVRM. Sterker nog, de Staten hebben bij herhaling in allerlei officiële verklaringen bevestigd dat ze achter het EVRM en het Hof staan. Laatstelijk is dat gebeurd op de *High Level Conference meeting*, die op 12 en 13 april 2018 in Kopenhagen werd gehouden. In de *Copenhagen Declaration* staat nog eens op papier dat de 47 Verdragsstaten herbevestigen dat ze staan achter het EVRM, achter het EHRM en achter de verplichtingen die het zijn van partij bij het EVRM met zich brengt. Alleen al het eerste punt van deze verklaring spreekt boekdelen:

'The State Parties to the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms ("the Convention") reaffirm their deep and abiding commitment to the Convention, and to the fulfilment of their obligation under the Convention to secure to everyone within their jurisdiction the rights and freedoms defined in the Convention. They also reaffirm their strong attachment to the right of individual application

to the European Court of Human Rights (“the Court”) as a cornerstone of the system for protecting the rights and freedoms set forth in the Convention.’

Een slotopmerking. Op de website van het ECLJ staat ook een bericht dat mijn oud-collega en Kamerpresident, de Sloveen Bostjan Zupancic, is toegetreden tot het ECLJ als *Associate Research Fellow*. Bij die gelegenheid heeft Gregor Puppincx een interview met hem gehad, ‘describing in an unprecedented manner, his experience at the Court of Strasbourg’. Zupancic vertelt onder meer dat de rechters in het oude Hof van hoge kwaliteit waren, maar dat dat is veranderd. ‘With one or two exceptions the judges of the United Kingdom, Ireland, Cyprus and Malta (Anglo-Saxon Courts) are one or two steps ahead of the continental judges.’ In een nadere reactie op het hier besproken ECLJ-rapport doet hij er nog een schepje bovenop:

‘... the first steps taken by the ‘new court’ immediately after were not debatable. The great legal talents of the court were not contestable because a great mind is capable, by cognitive means which therefore prevail, of distancing itself from extrinsic considerations. The demise of the European Court of Human Rights, say after 2005, was due to the involvement of lesser minds that were not immune to ideology. The lawyers in the registry are just as important as the judges. Their recruitment and the monitoring of their careers, which is upsetting, is carried out by the Council of Europe. They are not even subject to security checks. From the outset, judges have had virtually no say. (...) Ultimately, the question is how, after this revelation, the ‘big payer’, the United Kingdom, is going to react. If it withdraws from the Council of Europe and the ECHR, as Theresa May had noted, that is the beginning of the end of the Court.’

Als het niet zo diepriet was had ik nog een grap kunnen maken over het feit dat ik op 1 november 2004 ben aangetreden. Of ik zou kunnen zeggen dat van de door Zupancic genoemde voorbeelden Nicolas Bratza (UK) en Vanni Bonello (Malta) inderdaad van bovengemiddelde kwaliteit waren. Maar dat waren er echt heel wat meer. En de gemiddelde kwaliteit van de rechters lag naar mijn ervaring al heel hoog. Of ik zou over de griffie kunnen zeggen dat de Jurisconsult en zijn (thans haar) staf de wandelende encyclopedie vormen van de jurisprudentie van het EVRM en dat het in geen enkel nationaal hoogste rechtscollege zal voorkomen dat seniorleden van de griffie (zoals in mijn tijd; Michael O’Boyle, Vincent Berger, Karen Reid) behoren tot de schrijvers van de meest gezaghebbende handboeken over het EVRM. Maar de rechter heeft echt altijd het laatste woord, ook in de lange tijd dat Zupancic rechter was.

Ook oud-rechters als Zupancic hebben de vrijheid hun mening te uiten. In de *Resolution on Judicial Ethics* (2008) staat over integriteit:

‘Judges’ conduct must be consistent with the high moral character that is a criterion for judicial office. They should be mindful at all times of their duty to uphold the standing and reputation of the Court.’

En over de vrijheid van meningsuiting:

‘Judges shall exercise their freedom of expression in a manner compatible with the dignity of their office. They shall refrain from public statements or remarks that may undermine the authority of the court or give rise to reasonable doubt as to their impartiality.’

En dat geldt, *where relevant*, ook voor oud-rechters. Voor zover iemand mocht veronderstellen dat de omstandigheid dat een belangrijk oud-rechter als Bostjan Zupancic tot het ECLJ is toegetreden en thans dit soort negatieve opmerkingen heeft gemaakt aantoont dat er wel iets

aan de hand is, laat me dan verzekeren dat bij oud-presidenten en (oud-)rechters van het EHRM met wie ik over dit rapport heb gesproken een unaniem gevoel bestaat van niet herkennen, plus regelrechte verbijstering over de opmerkingen van Zupancic.

Het is inderdaad heel jammer dat deze oud-collega heeft gemeend zich te moeten voegen bij een ngo die op zo'n vooringenomen manier probeert het goede werk van het EHRM te bezoedelen. En ook dat hij zich op deze manier uit over het EHRM, zijn oud-collega's en de leden van de griffie.

Als *EW* zich niet ook op sleeptouw had laten nemen door de ECLJ-rapporten, zou ik wellicht de bui hebben laten overdrijven. Op geloof gebaseerde ideologische kwaadaardigheid valt slecht te bevechten en iedere aandacht die je er aan besteedt is al te veel eer.

Toch wilde ik in deze *Myj/mering* een keer voor eigen 'parochie' – de lezers van het NTM – opschrijven waarom de rapporten van deze mensenrechtelijke ngo echt niet deugen en op ideologisch drijfzand zijn gebaseerd.